

ประเด็นสำคัญทางการค้า: เครื่องเทศและสมุนไพรไทย

- เครื่องเทศและเครื่องแกงเติบโตในหลายตลาดทั้งจากการท่องเที่ยว ความนิยมอาหารไทย และโลกาภิวัตน์ที่มีการย้ายถิ่นฐานของชาวเอเชียไปประเทศรายได้สูงมากขึ้น
- ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยสามารถเชื่อมโยงกับภาคการท่องเที่ยวและสปา จึงยังมีโอกาสพัฒนาขยายการส่งออกบนฐานวัตถุดิบนำเข้า ถึงแม้ไทยจะมีวัตถุดิบที่ผลิตเองได้ไม่เพียงพอ
- การเปลี่ยนผ่านสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง ช่วยลดผลกระทบจากความผันผวนของวัตถุดิบต้นน้ำ เพิ่มส่วนต่างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระยะยาวในตลาดสากล

ศักยภาพของอุตสาหกรรม

- **ผลผลิตต่อพื้นที่แข่งขันได้** พืชเด่นอย่างพริกไทย พริกแห้ง และขิง ให้ผลผลิตต่อไร่สูงในระดับที่แข่งขันได้
- **ผลิตภัณฑ์ผ่าน Soft Power อาหารไทย** ขยายตลาดเครื่องเทศและเครื่องปรุงรสผ่านตราสัญลักษณ์ Thai SELECT และเครือข่ายร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

มูลค่าและตลาดส่งออก (ปี 66-68)

มูลค่าการส่งออกสินค้า
ต้นน้ำกลางน้ำ
(เฉลี่ยปี 66-68)

215.0

มูลค่าการส่งออกสินค้า
ปลายน้ำ
(เฉลี่ยปี 66-68)

5,936.8

* หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ตลาดส่งออกสินค้าต้นน้ำและกลางน้ำหลัก

- เอเชียใต้ (28.0%)
- SEA(9) (22.4%)
- ญี่ปุ่น (9.8%)

ตลาดส่งออกสินค้าปลายน้ำหลัก

- SEA(9) (41.2%)
- จีนและฮ่องกง (9.5%)
- สหรัฐฯ (8.2%)

* ข้อมูลสถิติส่งออกจาก UN Comtrade

** SEA(9) คือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (9 ประเทศ), เอเชียใต้ คือ ภูมิภาคเอเชียใต้ (3 ประเทศ)

*** สินค้าปลายน้ำบางพิภพฯ รวมสินค้าที่ใช้วัตถุดิบอื่นร่วมด้วย

โจทย์สำคัญของอุตสาหกรรม

- การวิจัยพัฒนาอุตสาหกรรมปลายน้ำด้านสมุนไพรเพื่อการส่งออกด้วยการนำเข้าวัตถุดิบมาเสริมวัตถุดิบต้นน้ำในประเทศที่ผลิตได้จำกัด
- การปรับระบบภาษีเอกทานอลเพื่อลดอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมการสกัดภายในประเทศ

ผลิตภัณฑ์เครื่องเทศและสมุนไพรที่มีความน่าสนใจ

1. สารสกัดจากพืช - อุตสาหกรรมกลางน้ำ

- **แนวโน้มการเติบโต:** ไทยโตเฉลี่ย 4.82% ต่อปี (ตลาดโลก 1.64%)
- **ศักยภาพของไทย:** มีความหลากหลายทางชีวภาพที่เอื้อต่อการต่อยอดเป็นสารสกัดจากพืช และมีโรงงานรองรับการสกัดสารจากพืช
- **ตลาดส่งออกหลัก:** อาเซียน 48.88%, จีนและฮ่องกง 21.41%, สหรัฐฯ 7.62%
- **ตลาดศักยภาพสูง:** สหภาพยุโรป และสหรัฐฯ
- **ข้อจำกัดสำคัญของไทย:** วัตถุดิบผันผวนและเสี่ยงปนเปื้อน SME ขาดความพร้อมด้านมาตรฐาน และภาษีแอลกอฮอล์ทำให้ต้นทุนการสกัดสูง

2. น้ำมันหอมระเหยและเอโรมา - อุตสาหกรรมกลางน้ำ

- **แนวโน้มการเติบโต:** ไทยโตแบบทรงตัว (ตลาดโลก 3.27%)
- **ศักยภาพของไทย:** โดดเด่นด้านอัตลักษณ์พืชเขตร้อนและสมุนไพรกลิ่นเฉพาะตัว และสามารถนำไปต่อยอดกับอุตสาหกรรมสปาที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว
- **ตลาดส่งออกหลัก:** สหรัฐฯ 27.66%, ญี่ปุ่น 24.31%, อาเซียน 20.98%
- **ตลาดศักยภาพสูง:** จีนและฮ่องกง, สหภาพยุโรป และสหรัฐฯ
- **ข้อจำกัดสำคัญของไทย:** การสกัดระดับชุมชนสูญเสียสารสำคัญ วัตถุดิบคุณภาพผันผวน ต้นทุนการกระจายสูง และภาพลักษณ์แบรนด์ยังเป็นรอง

3. เครื่องแกงและเครื่องปรุงรส - อุตสาหกรรมปลายน้ำ

- **แนวโน้มการเติบโต:** ไทยโตเฉลี่ย 5.38% ต่อปี (ตลาดโลก 6.29%)
- **ศักยภาพของไทย:** มีห่วงโซ่เกษตรแปรรูปครบวงจร และมีความแข็งแกร่งจากชื่อเสียงอาหารไทยระดับสากล
- **ตลาดส่งออกหลัก:** อาเซียน 28.25%, สหภาพยุโรป 19.15%, สหรัฐฯ 12.87%
- **ตลาดศักยภาพสูง:** สหภาพยุโรป และสหรัฐฯ
- **ข้อจำกัดสำคัญของไทย:** วัตถุดิบเสี่ยงปนเปื้อนเชื้อรา กฎหมายฉลากและสารก่อภูมิแพ้เข้มงวด และกระแสนิยมสินค้าสุขภาพ (โซเดียมต่ำ/น้ำตาลต่ำ)

4. ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและยาสมุนไพร - อุตสาหกรรมปลายน้ำ

- **แนวโน้มการเติบโต:** ไทยโตเฉลี่ย 1.83% ต่อปี (ตลาดโลก 4.06%)
- **ศักยภาพของไทย:** มีฐานทุนทางภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเข้มแข็ง ฐานความพร้อมของโรงพยาบาลและโรงงานผลิตที่ผ่านมาตรฐาน
- **ตลาดส่งออกหลัก:** อาเซียน 45.82%, สหรัฐฯ 10.92%, จีนและฮ่องกง 10.77%
- **ตลาดศักยภาพสูง:** จีนและฮ่องกง, ญี่ปุ่น, เกาหลีใต้, ตะวันออกกลาง
- **ข้อจำกัดสำคัญของไทย:** ต้นทุนการทดลองทางคลินิกเพื่อขึ้นทะเบียนสูง วัตถุดิบเสี่ยงสารตกค้าง/โลหะหนัก และขาดผลิตภัณฑ์เด่นในระดับสากล

5. ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง สปา และของใช้ส่วนตัว - อุตสาหกรรมปลายน้ำ

- **แนวโน้มการเติบโต:** ไทยโตเฉลี่ย 2.64% ต่อปี (ตลาดโลก 6.28%)
- **ศักยภาพของไทย:** มีความได้เปรียบจากภาพลักษณ์ศูนย์กลาง Wellness ระดับโลก พร้อมเครือข่ายรับจ้างผลิต (OEM) ที่ยืดหยุ่น
- **ตลาดส่งออกหลัก:** อาเซียน 41.71%, ญี่ปุ่น 13.06%, ออสเตรเลีย 12.91%
- **ตลาดศักยภาพสูง:** จีนและฮ่องกง
- **ข้อจำกัดสำคัญของไทย:** ต้นทุนการทดสอบและขึ้นทะเบียนสูง เสียเปรียบในตลาดพรีเมียม และ SME ขาดความพร้อมด้านมาตรฐานสากล

- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย -

การยกระดับอุตสาหกรรมเครื่องเทศและสมุนไพรจากฐานการผลิตต้นน้ำและกลางน้ำ สู่การสร้างมูลค่าเพิ่มใน
อุตสาหกรรมแปรรูปปลายน้ำ จำเป็นต้องอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันวิจัยฯ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อรักษาฐานและยกระดับการส่งออกสินค้าเครื่องเทศและสมุนไพร

ข้อเสนอด้านการ จัดการต้นน้ำ

- **ผลักดันมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้ครอบคลุมพื้นที่ผลิตสมุนไพร** โดยเน้นการใช้สารเคมี การจัดการหลังเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูลแปลงปลูก เพื่อลดสารตกค้างและสิ่งปนเปื้อน
- **สนับสนุนการวิจัยสายพันธุ์ที่มีปริมาณสารสำคัญสูงและสม่ำเสมอ** โดยเชื่อมโยงหน่วยงานวิจัย เกษตรกร และผู้ประกอบการ เพื่อให้วัตถุดิบตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรม
- **อนุรักษ์และจัดทำฐานข้อมูลสายพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณสมบัติเฉพาะ** เพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและอัตลักษณ์ของสมุนไพรไทย
- **ตรวจสอบคุณภาพดินและน้ำในพื้นที่เพาะปลูก** โดยเฉพาะพื้นที่เสี่ยงต่อโลหะหนักและสารพิษ เพื่อป้องกัน การปนเปื้อนตั้งแต่ต้นน้ำ

ข้อเสนอด้านการ จัดการกลางน้ำ

- **สนับสนุนผู้ประกอบการยกระดับโรงงานสู่มาตรฐานสากล** ผ่านการให้คำปรึกษา เงินสนับสนุน และสินเชื่อสำหรับ ปรับปรุงเครื่องจักรและระบบควบคุมคุณภาพ
- **พัฒนาเทคโนโลยีการอบแห้ง การคัดแยก บรรจุ และจัดเก็บหลังเก็บเกี่ยว** เพื่อป้องกันเชื้อราและรักษาสี กลิ่น และ สารสำคัญในวัตถุดิบ
- **พัฒนาระบบตรวจสอบสารปนเปื้อนให้ครอบคลุมข้อกำหนดของตลาดสำคัญ** พร้อมจัดทำฐานข้อมูลมาตรฐาน ของแต่ละประเทศให้ผู้ประกอบการเข้าถึงได้ง่าย
- **ส่งเสริมเทคโนโลยีแปรรูปและการสกัดที่ช่วยรักษาสารออกฤทธิ์** เช่น การสกัดอุณหภูมิต่ำ การกลั่นแบบควบคุม และการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง
- **จัดตั้งหน่วยให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและข้อบังคับต่างประเทศ** เพื่อช่วยผู้ประกอบการด้านการขึ้นทะเบียนฉลาก การโฆษณา และเอกสารส่งออก

ข้อเสนอด้านการ จัดการปลายน้ำ

- **สนับสนุนระบบตรวจสอบย้อนกลับตั้งแต่แปลงปลูก** ผู้รวบรวม โรงงานสกัด ไปจนถึงผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เพื่อยืนยันแหล่งที่มาและผลการตรวจสอบคุณภาพ
- **ปรับระบบขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สมุนไพร อาหารเสริม และเครื่องสำอางให้เป็นดิจิทัล** กำหนดกรอบเวลาชัดเจน และลดการยื่นข้อมูลซ้ำ
- **สนับสนุนห้องปฏิบัติการที่ได้รับมาตรฐานสากล** เพื่อให้ผู้ประกอบการทดสอบความปลอดภัย ปริมาณสารสำคัญ ความคงตัว และประสิทธิภาพได้ภายในประเทศ
- **ขยายเครื่องหมายไทยซีเล็คท์ให้ครอบคลุมเครื่องแกงและเครื่องปรุงรสที่ใช้วัตถุดิบไทย** พร้อมลดขั้นตอน การออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า
- **ใช้กลไกทูตพาณิชย์ช่วยแก้ปัญหาข้อกีดกันทางการค้า** จับคู่ธุรกิจ และให้ข้อมูลข้อกำหนดของตลาดเป้าหมาย แก่ผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเครื่องเทศและสมุนไพร

- **ส่งเสริมการพัฒนาสารสกัดเกรดเภสัชกรรม** ยกระดับตั้งแต่การคัดเลือกสายพันธุ์ การจัดทำมาตรฐาน การสกัด บริสุทธิ์ ตลอดจนการทดสอบความปลอดภัยและประสิทธิภาพทางคลินิก เพื่อผลิตสารออกฤทธิ์สำหรับยา ผลิตภัณฑ์ เสริมอาหาร และเวชสำอาง มุ่งลดการนำเข้าและสร้างทรัพย์สินทางปัญญาของไทย
- **พัฒนาการรับรองสารให้สี กลิ่น และรส จากพืชธรรมชาติ** ยกระดับสารแต่งเติมจากพืชไทยเพื่อทดแทน สารสังเคราะห์ในอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์ดูแลตนเอง โดยเน้นมาตรฐานความปลอดภัยและ ความคงตัวของผลิตภัณฑ์
- **จัดตั้งห้องปฏิบัติการกลางและศูนย์บริการเครื่องมือขั้นสูง** เพื่อให้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมทดสอบ สกัด พัฒนาสูตร และตรวจสอบคุณภาพด้วยต้นทุนที่เหมาะสม
- **เชื่อมโยงน้ำมันหอมระเหยและผลิตภัณฑ์อโรมาเข้ากับธุรกิจสปา โรงแรม การแพทย์ทางเลือก และการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ** เพื่อสร้างช่องทางการตลาดและการรับรู้แบรนด์ไทย
- **จัดหลักสูตรอบรมเพาะแบรนด์สำหรับผู้ส่งออกรายใหม่** ครอบคลุมการวางตำแหน่งสินค้า บรรจุภัณฑ์ การตั้งราคา การตลาดดิจิทัล และข้อกำหนดของตลาดต่างประเทศ

ข้อเสนอด้านการ
พัฒนานวัตกรรม
ผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอด้านการ
พัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานและการ
ดึงดูดการลงทุน

- **ปรับโครงสร้างภาษีแอลกอฮอล์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมสกัด** โดยเปิดให้โรงงานที่ผ่านมาตรฐานจัดซื้อในอัตราที่ เหมาะสม ภายใต้ระบบควบคุมการใช้งานที่ชัดเจน
- **สนับสนุนการวิจัยด้านความปลอดภัยและจัดทำบัญชีรายการสารหรือวัตถุดิบที่อนุญาตให้ใช้ได้** เพื่อให้ ผู้ประกอบการทราบเงื่อนไขล่วงหน้าและลดการทดสอบซ้ำ
- **สร้างแพลตฟอร์มตลาดกลางดิจิทัลสำหรับซื้อขายสารสกัด** โดยแสดงข้อมูลสารสำคัญ มาตรฐาน ผลการทดสอบ ปริมาณ และกำลังการผลิตอย่างโปร่งใส
- **สนับสนุนผู้ประกอบการขอรับรองมาตรฐานความยั่งยืน เกษตรอินทรีย์ และระบบตรวจสอบย้อนกลับ** เพื่อเพิ่ม โอกาสเข้าสู่ตลาดยุโรปและตลาดที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอด้าน
การปลดล็อก
กฎระเบียบและ
การเจาะตลาด